

FEITEN Tekenbeetziekten Nederland



Op dit moment krijgen mensen in Nederland meer dan 1,5 miljoen tekenbeten per jaar. Met het toenemend aantal tekenbeten lopen ook steeds meer mensen een tekenbeetziekte op. Meerdere infecties tegelijk kunnen tot extra ziektelast leiden en genezing bemoeilijken.

Van alle teken draagt nu ongeveer de helft een of meerdere van onderstaande ziekteverwekkers bij zich, behalve alfa-gal, dat komt in alle gewone teken (schapenteken) voor. Niet iedere beet van een besmette teek leidt tot ziekte. Teken kunnen hiernaast nog veel andere micro-organismen bij zich dragen, die niet per se ziekmakend zijn. In Nederland is niet bekend hoeveel mensen tekenbeetziekten oplopen; er is geen registratiesysteem, er is te weinig tot geen aandacht voor in de klinische praktijk en de tests zijn onvoldoende betrouwbaar. Voor zover bekend hebben we de gegevens over de belangrijkste tekenbeetziekten hier op een rij gezet.

Tekenbeetziekte	Alfa-gal syndroom	Anaplasmosse / (Neo) Ehrlichiose	Babesiose	Bartonellose	Borrelia miyamotoi ziekte	Lyme-Borreliose	Krim-Congo Hemorragische Koorts	Rickettsiose	TBE/FSME	Tularemie
Veroorzaker ¹	koolhydraat alfa-gal in tekenspeeksel 	bacterie <i>Anaplasma</i> / (Neo) <i>Ehrlichia</i> ² 	protozoa (eencellige parasiet) <i>Babesia</i> 	bacterie <i>Bartonella henselae</i> 	bacterie <i>B. miyamotoi</i> 	bacterie <i>Borrelia burgdorferi</i> s.l. ³ 	CCHF virus 	bacterie <i>Rickettsia</i> 	TBE/FSME virus 	bacterie <i>Francisella tularensis</i> 
Volksnaam	Vleesallergie	HGA, HME, Neoehrlichiose	Humane Babesiose	Kattenkrabziekte		ziekte van Lyme/ Lymeziekte	Krim-Congo koorts	Vlekkenkoorts, vlektyfus	Tekenencefalitis	Hazenpest
Overdraagbaar door	schapentek (Ixodes ricinus)	• schapentek (Ixodes ricinus) • van moeder op kind tijdens zwangerschap • bloedtransfusie • orgaan-transplantatie	• schapentek (Ixodes ricinus) • bloedtransfusie	• krab, beet of lik van een kat • diverse bijtende en stekende insecten • onvoldoende bekend over teken • bloedtransfusie	• schapentek (Ixodes ricinus) • onvoldoende bekend over overdracht tijdens zwangerschap	• schapentek (Ixodes ricinus) • van moeder op kind tijdens zwangerschap • onvoldoende bekend over muggen en steekvliegen	• reuzentek (Hyalomma marginatum) • mens op mens en dier op mens via contact met bloed en weefsel • inademing (aerosolen) • inname van besmette rauwe melk(producten) • het pletten van de besmette teek	• schapentek (Ixodes ricinus) • vlekentek (Dermacentor reticulatus) • reuzentek (Hyalomma marginatum) • hondentek (Rhipicephalus sanguineus) • luizen, mijten, vlooiën	• schapentek (Ixodes ricinus) • vlekentek (Dermacentor reticulatus) • inname van besmette rauwe melk(producten) • bloedtransfusie • orgaan-transplantatie • slachten van besmette dieren	• teken, muggen, dazen • contact met besmette dieren • inname van besmet voedsel/water • inademing (aerosolen) • contact met de bacterie in het laboratorium
Percentage besmette teken in Nederland ⁴	alle schapenteken hebben alfa-gal	• Anaplasma: 1% • Neoehrlichiose: 5,4%	3,5% (m.n. <i>B. divergens</i>)	22% van de katten	2,3%	gemiddeld 29,3%	nog niet aangetoond	0 - 25% afhankelijk van soort Rickettsia en soort teek	<0,1%	onbekend
Aantal mensen (officieel geschat en/of gedocumenteerd)	onbekend	• tot heden twee met HGA • HME en Neoehrlichiose onbekend	2023: één persoon officieel geregistreerd met <i>B. venatorum</i>	300 - 1.000 p.j.; mogelijk 10x zoveel	tot heden twee	27.000 per jaar - het werkelijke aantal ligt hoger	nog niet aangetoond; toenemend in Europa	onbekend	• sinds 2016 2 - 5 per jaar • toenemend in Europa	• 1 - 5 p.j. • toenemend in landen rondom Nederland
Risico op chronische symptomen ⁵	ja	onbekend	onbekend	ja	ja	ja	ja	voor zover bekend afhankelijk van de soort	ja	ja
Risico op persistente infectie	n.v.t.	ja	bij <i>B. microti</i> bij ernstig zieken of verminderde weerstand	ja	ja	ja	nee	onbekend	ja	onbekend
Risico op overlijden	bij anafylaxie 0,7 - 20%	• 0,7% HGA - 3% HME • Neoehrlichiose % onbekend	• <i>B. divergens</i> : 42% (mensen zonder milt) • <i>B. microti</i> 20% (mensen met verminderde weerstand)	bij mensen met verminderde weerstand, % onbekend	onbekend	• bij totaal AV-blok (ontsteking hart) • suicide • euthanasie • foetale dood • % onbekend	5 - 40%	afhankelijk van soort Rickettsia en immuunstatus 0 - 33%	1 - 2%	• 2% • zonder interventie 5 - 15%
Vaccinatie mogelijk	nee	nee	nee	nee	nee	diverse in ontwikkeling	nee	nee	ja	nee
Meld- of registratieplicht	geen	vanwege de zeldzaamheid dient het gemeld te worden bij LCI en Clb	vanwege de zeldzaamheid dient het gemeld te worden bij LCI en Clb	geen	geen	geen	meldingsplichtig groep A - pandemisch potentieel	geen	in Nederland geen meldingsplicht, in veel andere Europese (buur-) landen wel	meldingsplichtig groep C - zeer infectieus (weinig bacteriën nodig)
Opmerkingen			• in NL zijn <i>B. divergens</i> , <i>B. venatorum</i> en <i>B. microti</i> in teken aangetroffen • ziekte in Europa vnl. door <i>B. divergens</i>	• er is discussie of <i>Bartonella</i> door teken overdraagbaar is. • er zijn meer dan 30 soorten, de tabel is beperkt tot <i>B. henselae</i> .	er is geen richtlijn voor <i>B. miyamotoi</i>			er is in Nederland geen richtlijn voor vlekkenkoorts ⁶		<i>F. tularensis</i> kan zich weken handhaven in een koele, vochtige omgeving (water, grond)

1 De plaatjes dienen ter illustratie en zijn niet per definitie een correcte weergave van de werkelijkheid.

2 Door *Anaplasma phagocytophilum* (HGA), *Ehrlichia chaffeensis* (HME) en *Neoehrlichia mikurensis*.

3 In Europa meestal door *B. afzelii* (m.n. huidklachten), *B. garinii* (m.n. neurologische klachten) en minder vaak door *B. burgdorferi* ss (m.n. lymeartritis), *B. bavariensis* en *B. spielmanii*.

4 Er zijn verschillen per onderzoek, locatie, seizoen, levensfase van de teek en pathogeen ondersoort, m.u.v. alfa-gal.

5 Bronvermelding bij elke ziekte op tekenbeetziekten.nl.

6 Rickettsia heeft diverse soorten, in de tabellen samengevatte gegevens en/of symptomen zijn voor Vlekkenkoorts (*R. conorii*, *R. helvetica*, *R. monacensis*); Vlektyfus (*R. typhi*, *R. felis*), *R. pneumoniae*, Tick-borne lymphadenopathy (TIBOLA/DEBONEL) (*R. slovaca*, *R. raoultii*). (Niet meegenomen zijn *R. prowazeki* = Vlektyfus overgebracht door luizen en *R. rickettsii*: in de VS.)